UN Women Suomi ry
toimisto@unwomen.fi

HE 154/2022 vp, hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Sukupuolitietoisen budjetoinnin oltava talousarvion lähtökohta

Hallituksen tavoite on, että Suomi on tasa-arvon kärkimaa. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena onkin systemaattisesti edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien toteutumista. Vahvistaakseen sukupuolinäkökulmaa kehitysyhteistyössä Suomi tavoittelee EU:n linjauksen mukaisesti sitä, että **uusista hankkeista 85 % sisältää sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita**. Lisäksi pyritään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamiseen kaikessa kehitysyhteistyössä.

Sitoutuminen naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä heidän asemansa vahvistumiseen näkyy mm. **Suomen YK-rahoituksessa ja maaohjelmissa**. On ilahduttavaa, että **naisten ja tyttöjen asemaa vahvistavia kehitysyhteistyöhankkeita tuetaan arviolta 376 milj. eurolla**. Se on vajaa **44 %** kaikista kansainvälisen kehitysyhteistyön määrärahoista. Rahoitettavien hankkeiden määrällä mitattuna n. 50 % sisältää sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

Yllä todettu on keskeisen tärkeää, sillä **talousarviot ja talouspoliittiset päätökset vaikuttavat eri sukupuoliin ja väestöryhmiin eri tavoin ja niillä on suuri merkitys tasa-arvon toteutumiselle. Suomen tulee valtion talousarviossa paitsi huomioida budjetoinnin vaikutukset sukupuolten tasa-arvolle myös aktiivisesti edistää tasa-arvoa budjetoinnilla.**

Sukupuolitietoista budjetointia ei kuitenkaan mainita, vaikka sukupuolinäkökulman tulee läpileikata Suomen kaikkea politiikkaa ja päätöksentekoa. Kattavampi lähestyminen koko budjetin sukupuolivaikutuksiin kansallisella tasolla on tarpeen.

YK-sitoumuksen mukainen 0,7 % bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön

Hallitusohjelmassa todetaan, että “Suomi tähtää YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 % bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 % BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille”. Vuoden 2023 talousarvioehdotuksessa kehitysyhteistyön määrärahat ovat noin 0,42 % BKTL:sta. **Suomi on kaukana 0,7% tavoitteesta**, eikä kehitysyhteistyöhön suunnatun rahoituksen määrässä ole tapahtunut merkittävää nousua vuosiin. **Tämä heikentää huomattavasti Suomen mahdollisuutta toteuttaa hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet esimerkiksi tasa-arvon, kestävän kehityksen, demokratian ja rauhan edistämiseksi maailmalla. Riittävä rahoitus pitkäjänteiselle ja strategiselle kehitysyhteistyölle** on turvallisemman, yhdenvertaisen ja kestävän tulevaisuuden edellytys.

Myös ulkoasiainvaliokunta on huomauttanut lausunnossaan (UaVL 8/2o21), että kehitysyhteistyön määrärahojen taso (tuolloin 0,49 %,) ei vastaa hallitusohjelman tavoitetta. **Suomi jää UAV:n oman lausunnon mukaan kauas tärkeimmästä viiteryhmästään, muista Pohjoismaista**, jotka ovat toteuttaneet vähintään 0,7 % BKT-osuutta kehitysrahoituksessa jo 1970-luvulta lähtien.

Ulkoministeriö pyrkii saamaan mukaan kehittyvien maiden kestävän kehityksen investointeihin **yksityistä rahoitusta ja yrityksiä**. Kehityspoliittisen toimikunnan selvityksestä käy kuitenkin ilmi, että sijoitusten **täydentävyys suhteessa kehitysyhteistyörahoitukseen on käytännössä vielä hyvin pientä**. Hauraimmat alueet jäävät edelleen syrjään, eikä sukupuolten tasa-arvon tai syrjimättömyyden periaatteita mielletä osaksi kestävän kehityksen sijoittamista. Tämä painotus kehitysyhteistyön piirissä voi olla **riski** ihmisoikeusperustaisuus-, demokratia- ja tasa-arvotyön kannalta, koko monenkeskisen järjestelmän tukea unohtamatta. Suomi tarvitsee siis hallituskaudet ylittävän Kestävän kehityksen rahoituksen tiekartan, jotta voidaan varmistaa kestävän kehityksen rahoituksen määrällinen ja laadullinen taso.

UN Women Suomi ry
toimisto@unwomen.fi

Suomen tulee puolustaa monenkeskistä yhteistyötä

Suomen ulkopolitiikka pyrkii tukemaan **johdonmukaisesti monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää ja yhteistyötä** sekä toimimaan kansainvälisen oikeuden, demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien, erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien, vahvistamiseksi. **Tehokkaiden ja tuloksellisten YK-järjestöjen kautta kanavoitavalla tuella** on yksittäisiä hankkeita laaja-alaisemmat vaikutukset kohdemaiden käytäntöihin ja kehitykseen. Hallitusohjelman tavoitteena on ollut nostaa **YK-järjestöjen kautta kanavoitava rahoitus 30 prosenttiin** kehitysyhteistyömäärärahoista Suomen painopistealueiden mukaan.

Tätä oikean suuntaista tavoitetta uhkaavat nyt vuodelle 2023 suunnitellut jopa 11 % leikkaukset. Suomen tulee jatkaa ja vahvistaa tukeaan monenkeskiselle yhteistyölle erityisesti ohjaamalla **YK-järjestöille yleisavustuksia**. Keskeistä on myös **parantaa yleistukirahoituspäätösten ennakoitavuutta.** Tällä voidaan saavuttaa laaja-alaisia tuloksia. Tämä **korvamerkitsemätön yleistuki** on osoittautunut erittäin tulokselliseksi kriisien, kuten koronapandemian, aikaan. Sen avulla rahoitusta voidaan kohdentaa sinne missä avuntarve on kulloinkin suurin.

Johdonmukaisella YK-järjestöjen rahoituksella **Suomi pystyy vaikuttamaan YK-järjestöjen toimintaan**, erityisesti lisäämällä aktiivisuuttaan niiden **johtokunnissa**. Näin Suomi voi vahvistaa ääntään YK:ssa ja edistää YK-politiikan vaikuttavuutta. Tuloksellisen YK-politiikan tekemiseen ja koordinoimiseen tarvitaan myös **riittävät resurssit niin kotimaassa kuin edustustoissa**.

Sodat ja kriisit lisäävät painetta niin kehitysavulle kuin humanitaariselle avullekin. Suomessa toimivat YK-taustaiset järjestöt tukevat Suomea merkittävästi tässä tehtävässä. **Kun Suomessa toimivia YK-taustaisia järjestöjä tuetaan riittävästi, ne tuovat tuen moninkertaisena takaisin keräten suomalaisilta esimerkiksi jälleenrakennukseen miljoonia euroja.** Näin humanitaarisen avun paine ei jää vain valtiolle vaan siihen osallistuvat myös kansalaiset.

Siksi onkin erityisen huolestuttavaa, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivien järjestöjen käytössä oleva *eräiden valtionapujen 24.90.50* momentin määräraha on vain 1,6 miljoonaa euroa, laskua kuluvaan vuoteen on 800 000 €. **Määräraha on kaksinkertaistettava vuodelle 2023.** Tuki on nyt samalla tasolla kuin vuonna 2012 huolimatta hintatason muuttumisesta ja siitä, että rahoitusta jaetaan joka vuosi yhä useammille toimijoille. Esimerkiksi UN Women Suomi on pystynyt rahoituksen avulla vahvistamaan tunnettuuttaan ja sitä myötä uskottavuuttaan moninkertaisesti. Tämä on siivittänyt varainhankinnan yli 100 % kasvuun ja näin kansalaiset ja yksityissektori ovat tukemassa Suomen ulkopoliittisia tavoitteita lahjoittamisen kautta.

Sen sijaan on hyvä, ettei **kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle suunnattuihin määrärahoihin ole tehty vähennyksiä viime vuoden lukuihin nähden.**

On hienoa, että monenkeskisen kehitysyhteistyön momentilla on talousarviossa taulukko siitä, miten määrärahat jakautuvat YK-järjestöjen ja rahoituslaitosten kesken. Valitettavasti edelleen puuttuu (vuoteen 2015 käytössä ollut) järjestökohtainen rahoitusosuuksien taulukko.

YK:n tasa-arvojärjestö UN Women – maailman johtava naisten oikeuksien puolustaja

Viimeisimmän ulkoministeriön tilaaman mielipidemittauksen mukaan **suomalaiset pitävät naisten ja tyttöjen oikeuksien ajamista tärkeimpänä tapana, jolla Suomi voi vähentää globaalia eriarvoisuutta.** Mittauksen mukaan sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen on suomalaisille kestävän kehityksen kärkitavoitteita.

YK:n tasa-arvojärjestö UN Women maailman johtavana naisten ja tyttöjen oikeuksia puolustavana järjestönä on merkittävä toimija globaalin tasa-arvon ja kestävän kehityksen saavuttamisessa. **UN Women onkin yksi Suomen tärkeimmistä YK-kumppaneista** ja **Suomi oli järjestön suurin perusrahoittaja vuosina 2014, 2020 ja 2021**. Suomen rahoituksella on tuettu monipuolisesti UN

UN Women Suomi ry
toimisto@unwomen.fi

Womenin työtä esimerkiksi naisten ja tyttöjen tukemiseksi koronapandemian, ilmastonmuutoksen ja muiden kriisien ja konfliktien, kuten Afganistanin vallankaappauksen ja Ukrainan sodan keskellä.

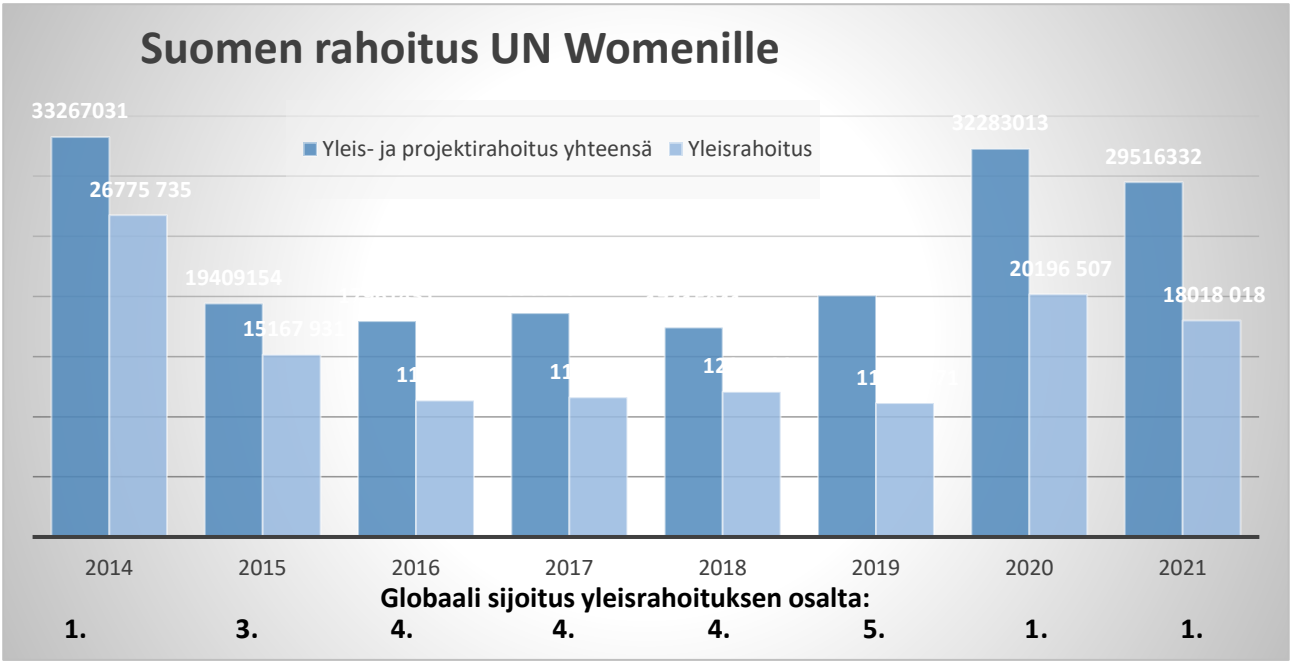

Suomen rooli yhtenä UN Womenin suurimmista perusrahoittajista on ollut läpi järjestön historian mittaamattoman arvokas. YK:n tasa-arvojärjestö toimii Suomen kehityspoliittisten lähtökohtien kanssa linjassa työskennellessään tyttöjen koulutuksen eteen, edistäessään naisten toimeentulomahdollisuuksia, vahvistaessaan demokratiaa ja naisten osallistuvuutta ja työskennellessään ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen parissa. Suomen kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste on Afrikka, ja maanosa on myös UN Womenin työn ensisijainen kohde, yli 40 % järjestön budjetista suuntautuessa Afrikkaan. Ohjaamalla tukea juuri UN Womenille edistetään samalla kaikkia Ulkoasiainhallinnon yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita, kuten Agenda2030:n toimeenpanoa ja sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää.

UN Womenin työn ja strategian **tehokas toteuttaminen edellyttää ennakoitavaa monivuotista yleisrahoitusta** Suomelta. **Suomen yleistukea UN Womenille tulee korottaa entisestään, ja yleistuki tulee säilyttää pääasiallisena tukimuotona jatkossakin.** Suomen keskeinen rooli UN Womenin koordinoimassa kansainvälisessä Generation Equality –kampanjassa tulee myös näkyä rahallisena sitoutumisena tasa-arvon edistämiseen niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla.

Naisjärjestötyön rahoitus turvattava

Naisjärjestöt ovat avainasemassa edistämässä tasa-arvon toteutumista ja turvaamassa erinäisten heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien oikeuksien toteutumista sekä Suomessa että globaalisti. Naisjärjestöillä on suomalaisessa yhteiskunnassa yli sadan vuoden historia, ja ilman niiden panosta Suomi tuskin näyttäytyisi maailmalla “tasa-arvon mallimaana” nykyisellä tavalla.

Hallituksen esityksessä naisjärjestöjen valtionapu vuodelle 2023 pieninisi 400 000 eurolla nykytasoon verrattuna. Valtion talousarviossa vuodelle 2023 naisjärjestöjen valtionavustukseksi esitetään 44 % aikaisempaa tasoa matalampaa 518 000 euroa, kun kaikissa tämän eduskuntakauden aikaisemmissa budjeteissa momentin (momentti 29.10.51) suuruus on ollut 918 000 euroa. Näin huomattavalla valtionavun vähennyksellä tulisi olemaan katastrofaaliset vaikutukset naisjärjestöjen toimintakykyyn tilanteessa, jossa tasa-arvoa vastustavat voimat (anti-gender-liike) vain vahvistuvat ympäri maailmaa.